

Fagbladet

OFFICEREN

06 / DECEMBER 2025

OK26: Løn er og bliver det vigtigste den her gang



FRA FLYVEVÅBNET TIL CYBERSPACE

LYKKE FRIIS: TYSKLAND TRÆDER I KARAKTER

MØD HOVEDBESTYRELSEN – SIMON HØJMARK BALKEN

BOGANMELDELSE: DEN PERFEKTE SPIONCHEF

www.hod.dk

Leder

Kort nyt

Løn er og bliver det vigtigste
den her gang

Pålidelig, praktisk, god

Fra Flyvevåbnet til cyberspace

Kaptajnløjtnant Simon Højmark Balken

Føreruddannelse i historisk slipstrøm

Interview:
Tyskland træder i karakter

Boganmeldelse:
Den perfekte spionchef

Verserende sager

Forsidefoto:
Sara Skytte

Bagsidefoto:
Morten Fredslund



Formand
Niels Tønning
niels@hod.dk

KØB, KØB, KØB!

19. FEBRUAR 2025 MARKERER FOR MIG ET PARADIGMESKIFT I DANSK FORSVARSPOLITIK. Efter års nedrustning og en indtil årsskiftet næsten usynlig forligsimplementering kom der pludselig skred i oprustningen, og siden er listen over materielindkøb eksploderet. Forsvarschefen er over for mig citeret for på dagen at have sagt til den samlede forsvarsstab i Holmens Kanal 9, at de skulle gøre det, de hele tiden havde gjort – bare hurtigere. Som om de ikke var pressede nok i forvejen. Samtidig er det, som om der i Forsvaret bredt har spredt sig en opfattelse af, at alle regler dermed også blev sat ud af kraft.

Under dronehændelserne og EU-topmødet blev planlagte aktiviteter udlagt til at være enten egentlig militærtjeneste eller force majeure for at komme uden om hviletidsregler. Tilsvarende blev det næsten med begejstring lagt ud i pressen, at der under luftværnsuddannelsen i Norge blev arbejdet 16 timer i døgnet 6 dage om ugen, hvilket i givet fald ville være brud på både arbejdsmiljølovens hviletidsregler og EU's arbejdsmiljødirektiv.

Og det er her, kæden for alvor hopper af for mig. Man trak allerede før d. 19. februar store vekslere på de ansattes ansvarsfølelse i en alt for høj belastning. Specielt i de stabe, der står for forligsimplementeringen. Men paradoksalt nok må Forsvarets ansatte objektivt set have ydet en mindre indsats i 2025 end året før, for rammen til Ny Løn er reduceret i forhold til 2024.

Pointen er, at samtidig med, at belastningen kun stiger, lader alle tiltag for at fastholde personellet

til kun at blive ved snakken. I stedet er det, som om man stadig søger de billigste forvaltningsløsninger til størst ugunst for de ansatte. Det har vi igen lige set et eksempel på i Olfis artikel om premierløjtnanters indkvartering under kurser i Frederikshavn.

Måske har man politisk lænet sig tilbage og sætter sin lid til, at den nye HR-strategi og de kommende overenskomstforhandlingerne vil løse alt. Det vil være farligt, for der er ikke nogen trylleformular i HR-strategierne, som vil stoppe afgangene, og jeg tror ikke, at man til fulde har erkendt lønudfordringernes omfang. Det drejer sig ikke om løn til en let erstattelig 'manuel kampkraft' i Hæren – den burde være fastholdt af den nye kontraktform med ret til uddannelse, som forligskredsen har investeret 2,3 mia. kr. i. Udfordringen er lønnen til de specialister, mellemledere og ledere, som Forsvaret investerer mange års uddannelse i, men som uden større besvær tilbydes væsentligt bedre løn og ansættelsesvilkår uden for Forsvaret. Så kan det være svært at forklare på hjemmefronten, at man samtidig skal tåle et gennemsnitligt fravær fra familien på 55 timer om ugen – og nu bare skal gøre det samme hurtigere.

Jo, 2025 har været spændende, men også forstem-

mende. I 2026 må både politikere og Forsvarets ledelse i handling demonstrere, at man for alvor vil fastholdelsesudfordringerne til livs. Det er en katastrofe, at 35 % af alle officerer ansat efter overgangen til overenskomstsættelser i 2014 har forladt Forsvaret, og man kan ikke sidde overhørig, at 481 officerer i 2024 derfor måtte anvendes i stillinger over deres funktionsniveau, at transport til og merarbejde under efter- og videreuddannelse ikke tæller som arbejdstid, at merarbejde udført af overenskomstsatte majorer og orlogskaptajner ikke honoreres etc. etc. Der skal skabes rimelige vilkår, ellers går det helt galt.

Officererne er trods alle odds fortsat dybt loyale, pligttopfyldende og ansvarsbevidste, men tryk avler modtryk. Vi brænder for vores arbejde og ønsker, at Danmark lykkes med genopbygningen af et troværdigt forsvar, men vi insisterer på at blive behandlet ordentligt og skal anerkendes for vores professionalisme og indsats.

”
Det er en katastrofe, at 35 % af alle officerer ansat efter overgangen til overenskomstsættelser i 2014 har forladt Forsvaret, og man kan ikke sidde overhørig, at 481 officerer i 2024 derfor måtte anvendes i stillinger over deres funktionsniveau

Samling i NOA

HVERT EFTERÅR SAMLES DE NORDISKE OFFICERERS FAGLIGE ORGANISATIONER TIL DIALOG OG SPARRING OM AKTUELLE UDFORDRINGER. I år var det Sverige, der var vært for samlingen på Gotland. Valget af Gotland var selvfølgelig ikke tilfældigt, og det gav os bl.a. mulighed for at besøge det "nye" regiment P18, der blev genoprettet i 2018 efter at være nedlagt tilbage i 2004. Vi fik bl.a. mulighed for at se regimentets nybyggede kaserne, der i kvalitet og funktionalitet var af så høj en standard, at det vil kunne udgøre et element i såvel hvervning som fastholdelse af soldater.

Årets samling tog udgangspunkt i tre hovedtemaer. Et af temaerne var centreret omkring officersuddannelsessystemet, hvor især repræsentanterne fra Norge var interesseret i erfaringer fra Danmark med optagelse på baggrund af en bacheloruddannelse.

Finland og Sveriges indtræden i NATO gav anledning til det andet tema, som drejede sig om vilkår ved udsendelse i NATO operationer og udstationering ved NATO hovedkvarterer. Igen var de danske erfaringer og bidrag værdifulde for de svenske og finske repræsentanternes fortsatte arbejde med at lande gode vilkår for officerernes tjeneste i NATO regi.

Det sidste tema handlede om officerernes værdigrundlag og sammenhængen til den fortsatte udfordring hos alle de fire nordiske lande i relation til fastholdelse af officerer. De svenske repræsentanter orienterede i den forbindelse om deres kampagne for officerernes lønvilkår, som de havde lanceret gennem det sidste år (her kan vi evt. indsætte "link" til den svenske kampagne).

Fra HOD deltog Niels Tønning, Carl Henning G. Johnsen, Hans Hartmann og Morten Hvitved Grand. Næste år er Danmark vært ved samlingen.



HOD ønsker alle en rigtig glædelig jul og et fredfyldt nytår.

Sekretariatet er lukket
fra d. 23. december
til d. 5. januar.

Tak for i år!



TEL. 33 12 82 53
E-MAIL: MWM@MWMORCH.DK



Frederiksborgvej 199
2400 København NV
CVR. NR.: 89 69 70 18
WWW.ORDENSBAND.DK

KONGELIG HOFLEVERANDØR

M. W. Mørch & Søn's Eftf. Ap.S.

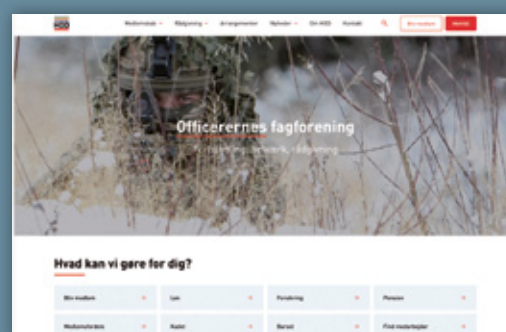
LEVERANDØR TIL ORDENSKAPITLET
GRUNDLAET 1830



DANSKE OG UDENLANDSKE
ORDENSBÅND
MINIATUREORDENER OG MEDALJER
BÅNDSPÆNDER TIL UNIFORMER



Ny hjemmeside – to universer



VI HÅBER, AT I HAR SET, AT VORES NYE HJEMMESIDE ER I LUFTEN. Vi har ryddet ud og strammet op på udseendet af siden, men den største ændring er en skarpere opdeling mellem hod.dk og MitHOD (bag login). Her skal man være opmærksom på, om man er i det ene eller andet univers, når man leder efter noget. Det betyder også, at hvis man klikker på HOD logoet, så kommer man til forsiden, men i det univers man er i. Hvis man skal skifte, skal man øverst på siden og enten klikke på MitHOD eller ikonet hod.dk.

På MitHOD finder I fortsat hele aftaleområdet, lønsatser og oversigt over lokalafdelinger og tillidsrepræsentanter.

Vi har forsøgt at optimere indholdet, så det gerne skulle være nemmere at finde det, man søger. Vi arbejder stadig på siden, og det bliver vi også ved med, så den hele tiden bliver bedre.

Første gang, man logger på MitHOD, vil man blive bedt om at give samtykke til, at HOD registrerer ens personoplysninger. Det skyldes, at vi har opdateret samtykkeerklæringen, så selv om du tidligere har givet samtykke, så skal du gøre det igen – til gengæld kun en gang.

Løn er og bliver det vigtigste den her gang

Løn bliver ofte angivet som den primære årsag til at forlade Forsvaret. Det skal der gøres noget ved. Overenskomstforhandlingerne er i gang, og øverst på dagsordenen står løn.

TEKST VICKIE LIND FOTO SARASKYTTE

NÅR DU LÆSER DET HER, ER OVERENSKOMST-FORHANDLINGERNE FOR ALVOR SKUDT I GANG.

Mandag d. 15. december var der sættemøde i Finansministeriet, og de næste to måneders tid går det løs.

- Det er første gang i min tid, at der både på vores side og faktisk alle andre organisationer i Akademikerne, på Forsvarets side og på politisk side er opbakning til, at der skal ske noget med lønnen i Forsvaret. Det har jeg aldrig oplevet før, siger formand for HOD, oberstløjtnant Niels Tønning.

Løn er og bliver det vigtigste den her gang, og det er den for hele Akademikergruppen. Tallene viser meget klart, at Akademikerne gennem flere overenskomster har et lønefterslæb, og derfor bliver det også et centralt krav.

- For os, officererne, handler det om, at løn nu er det, som af flest bliver angivet som den primære årsag til at forlade Forsvaret. Og så har vi jo hen over de seneste år set, at det ikke kun er premierløjtnanter og kaptajner, der forlader Forsvaret, hvilket i sig selv er slemt nok, men også majorer og sågar generaler går ud til job i det civile. Det er katastrofalt, men jo ikke så overraskende, når man kan gå ud og få 20.000 til 30.000 kroner mere om måneden. Jeg gentager lige: om MÅNEDEN, siger Niels Tønning.

Sværeste forhandlinger nogensinde

"Det bliver de sværeste forhandlinger nogensinde" er nok en sætning, som alle nikker genkendende til at have hørt før. Niels Tønning kan godt huske selv at have brugt vendingen, og han smiler da også, da han gentager:

- Jeg tror, at det bliver de sværeste forhandlinger i min tid. Det gør det, fordi der er mange parter. Normalt har vi i HOD sådan set kun PKOM som vores modpart, fordi rammerne bliver sat ved det såkaldte store bord, hvor vi dog også deltager i forhandlingerne, men det overordnede varetages af vores hovedorganisation, Akademikernes Centralorganisation. Denne gang drejer det sig ikke kun om os, CS og HKKF. Det er også Akademikerne og de øvrige medlemsorganisationer.

Meget tyder på, at finansministeren stiller med det krav, der hedder en central skævdeling, nemlig at han kommer til forhandlingerne med et primært

krav om, at vi skal gøre noget ved lønningerne i Forsvaret. Det er det, man kalder et signaturprojekt, og det skal – som alt andet – finansieres et sted.

- Afhængigt af hvordan det falder på plads, kan det komme til at belaste i en reguleringsordning, fordi man der ser på den samlede lønstigning i staten, og hvis Forsvaret har fået det hele, så er der ikke noget til de andre. Derfor vil der være rigtig mange, der vogter på, om det her forsvarsprojekt kommer til at belaste alle andre i staten, der så skal betale med en mindre lønfremgang, for at Forsvarets folk kan blive hævet. Vi ved heller ikke, om det for finansministeren alene drejer sig om manuel kampkraft, fordi der er andre ting i lønanalysen, der peger på, at Forsvaret nok dårligere kan tåle en høj personaleomsætning på officerer, end de kan tåle den på konstabler. Så lige nu kan det blive både en dreng og en pige, forklarer Niels Tønning.

Han tror, at en forudsætning for, at det hele kan falde på plads, vil være at anerkende, at det kun er dem i uniform, der har de ulemper, der er forbundet med det at være soldat – at være klar til at lade sig slå ihjel for fædrelandet, for nu at skære helt ind til benet –, der bliver særligt tilgodeset.

- Alle de andre er der kun, hvis der er soldater nok. De er der kun for at støtte forsvarsopgaven. Jeg tror ikke, at man skal regne med, at der kommer masser af lønkroner ud til dem, der sidder i en styrelse og skaffer krudt og kugler eller behandler ansøgninger. Jeg tror, at der fra arbejdsgiverside vil være fokus på, hvem der er absolut nødvendige for kerneopgaven – den operative opgaveløsning.

Tyngde på den operative struktur

Man kan sige meget om den lønanalyse, der er foretaget, men som i skrivende stund endnu ikke er offentliggjort, men den viser klart et billede af, at den faste løn er højere uden for den operative struktur end i den operative struktur. Så hvis man vil skabe incitament til, at folk vælger den operative struktur, så er man nødt til at favorisere dem denne gang.

- I HOD mener vi, at alle i uniform er hinandens forudsætninger. Vi kan jo ikke leve uden det militære afsæt i styrelserne, men der skal være en balance, for det må ikke være sådan, at hvis man vil



”

I HOD mener vi, at alle i uniform er hinandens forudsætninger. Vi kan jo ikke leve uden det militære afsæt i styrelserne, men der skal være en balance, for det må ikke være sådan, at hvis man vil have mere i løn, så skal man søge væk fra den operative del af Forsvaret. Derfor kan jeg godt anerkende, at der er behov for at lægge tyngde over for den operative struktur.

Niels Tønning, formand

have mere i løn, så skal man søge væk fra den operative del af Forsvaret. Derfor kan jeg godt anerkende, at der er behov for at lægge tyngde over for den operative struktur. Dermed ikke sagt, at lønnen ikke også er et issue alle andre steder for officerer, så vi vil også have fokus på et generelt løft. Men hvis arbejdsgiver påpeger, at der er nogen, de har et særligt behov for at tilgodese, så vil vi ikke på forhånd afvise det. For at nå en aftale kan vi være nødt til at være indstillet på at acceptere en løndifferentiering, siger Niels Tønning og fortsætter:

- I al den tid jeg har været formand, og også før det, har vi altid hørt, at Søværnet ikke kan rekruttere og fastholde tekniske officerer nok, og det er ikke noget under, fordi den samme maskinmester kan få 20.000 kroner mere om måneden ved at arbejde i det civile i stedet for i Søværnet. Så der er nogle steder, hvor vi er i konkurrence med det omkringliggende samfund, og der er vi nødt til at kunne betale en højere løn alene for at kunne tiltrække og fastholde. Og der er jo eksempler på, at vi allerede kan gøre den slags. Den oversergent eller premierløjtnant, der er i Eskadrille 515 i Kastrup, får en løn, der er næsten dobbelt så høj, som hvis vedkommende var i den operative struktur, fordi den afspejler lønnen, der er ved Naviair. Hvis ikke vedkommende fik den løn, så ville personen nok være ansat hos Naviair. Der er nogle steder, hvor vi bare er nødt til at acceptere en øget skæveling internt.

Der er mere end løn

- Jeg er tilfreds, hvis jeg synes, at det resultat, vi får på Forsvarets område, afspejler en politisk erkendelse af, at der er nogle helt særlige vilkår ved at arbejde i Forsvaret. For det er der. Jeg vil ikke sætte beløbsstørrelse på, men det skal være et meget markant signal om, at 'vi ved godt, at I gør noget særligt'. Der skal simpelthen være et lønmæssigt incitament til at være i Forsvaret, siger Niels Tønning. Men løn gør det selvfølgelig ikke alene. Der er også andre dagsordener, der skal på plads.

- Der er for eksempel en stress-dagsorden, og der er noget med børnefamilierne. Skal vi have den 3. sygedag, som industrien fik ved deres forhandlinger, men hvor vi i det offentlige er dårligere stillet. Her er det stadig nærmeste leder, der skal godkende barns sygedag, mens det i det private er noget, man har ret til. Der er også noget med fleksibilitet omkring betaling af merarbejde. Sådan noget kommer også til at fylde, for det nytter ikke noget, at folk får mere i løn, men at de så bliver belastet ud over det rimelige, for det er lige præcis det, der er problemet. Der er skabt nogle vilkår i Forsvaret, som er svært forenelige med den unge families behov, og det gælder både tilstedeværelse i hjemmet og stabilitet i hverdagen. Og det synes jeg også er meget vigtigt at gøre noget ved, siger Niels Tønning.

Brud på arbejdsmiljøregler

Han opfordrer dog samtidig til, at officererne selv er med til ikke at presse citronen for meget. - Jeg sagde engang til Claus Hjort Frederiksen, da han var forsvarsminister, at 'du bliver nødt til at stoppe med at give de ansatte i Forsvaret flere opgaver'. Og så sagde han 'hvorfor det, de bliver jo ved med at løse dem!'. Og jeg har en fornemmelse af, at uanset hvor mange personelressourcer vi får puttet ned i Forsvaret i konkurrence med resten af samfundet i de kommende år, så vil der både hos vores egne chefer og den politiske ledelse være en tilgang, hvor man bliver ved med at læsse opgaver på. Vi kan bare se, at belastningsgraden kun er stigende, og vi kommer til at anlægge en mere både aggressiv og offensiv tilgang til alle de brud på arbejdsmiljøregler, der foregår. Vi ser dem i Forsvaret på daglig basis.

Resultatet af overenskomstforhandlingerne skal efter planen være klar i marts, da den nuværende aftale udløber 31. marts 2026.

- Den, der vil det hele, opnår måske ingenting. Der er mange ønsker, der skal balanceres og gå op, men der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi kæmper for alle officererne, slutter Niels Tønning. ■

Sikker forsyning til Danmarks forsvar



I mere end 30 år har GDELS leveret militære mobilitetsløsninger til det danske forsvar. © Henrik Kastenskov / Forsvaret

Siden 1994 har General Dynamics European Land Systems (GDELS) støttet den kongelige danske hær med pansrede hjul køretøjer. Mere end 600 køretøjer af DURO-, EAGLE- og PIRANHA-familierne har siden da bidraget afgørende til dens mobilitet. En integreret del af GDELS' tilbud har altid været omfattende logistisk støtte gennem hele livscyklussen, baseret på NATO-standard ALP-10. Dette omfatter ikke kun professionel træning og en pålidelig reservedelsforsyning, men også vedligeholdelse på stedet, både hjemme og under udsendelser samt i missionsområder, såsom Balkan, Afghanistan og Iraq.

Det nye sikkerhedspolitiske landskab har medført nye udfordringer: Kvantitet spiller igen en rolle, hvor høj tilgængelighed af køretøjer og udstyr er

af største betydning. Samtidig er globale forsyningskæder under pres. Forsvaret og industrien skal aktivt tackle disse problemer. GDELS forfølger en integreret tilgang for at sikre rettidig levering og kontinuerlig vedligeholdelse af sine produkter. Dette starter med skræddersyede lokaliseringsordninger, der regelmæssigt involverer en bred partnerbase med den nationale industri i kundelandet og strækker sig fra komponentleverancer til integration og vedligeholdelse. Forsyningskæder tilpasses brugernationens behov og er fuldt ud i overensstemmelse med eksportlove og -regler på nationalt plan og inden for NATO og EU.

For at finde måder at gøre forsyningskæder endnu mere robuste er international pooling og deling én løsning, samt aftaler på tværs af alle stadier af forsyningskæden for at sikre tilgænge-

ligheden af delkomponenter og reservedele. Det betyder, at leverandører forpligter sig til at have definerede mængder af deres produkter på lager, som derefter leveres på tilkaldvagt – på det rigtige tidspunkt og i den krævede kvalitet. I et yderligere trin kan reservedelsforsyningen forbindes med GDELS' Fleet Data Management System, hvilket muliggør prædiktiv vedligeholdelse. Det smartere kit-koncept leverer definerede sæt af værktøjer, reservedele og andre supportartikler – hvilket harmoniserer og accelererer den logistiske proces.

Når det kommer til reparationer i marken, tilbyder GDELS Additiv Fremstilling, AF, nye muligheder. GDELS har samlet omfattende erfaring med reservedelsfremstilling gennem AF. Enklere vedligeholdelsesopgaver kan endda udføres af køretøjsførere med en grundlæggende teknisk træning. I stedet for de tidligere trykte manualer, guider Augmented Reality brugeren gennem de nødvendige trin i realtid og på det rigtige køretøj. GDELS tilbyder naturligvis alle niveauer af teoretisk, simulatorbaseret og praktisk træning for operatører og vedligeholdelsespersonale.



GDELS integrerede logistikstøtte bidrager til en høj tilgængelighed af køretøjsflåden. © GDELS

For at lære mere om GDELS' militære mobilitetsløsninger og serviceportefølje, besøg www.gdels.com.

**FAKTA**

Den første svenske prototype på SAAB MFI-17 Supporter fløj sin jomfrutur den 26. februar 1971.

De fleste af de 250 fuldt samlede fly, der blev produceret af Saab, blev købt af private ejere. Et stk. dansk T-17 er i dag i privat ejerskab og flyver som del af opvisnings-teamet Danish Military Historic Flight.

Af Flyvevåbnets oprindeligt 32 indkøbte Saab T-17 Supportere er 26 stadig i aktiv tjeneste.

Selv om de danske T-17 burde kunne anvendes til Close Air Support, har de endnu ikke været benyttet i den rolle.

Luftvåbnene i Norge og Pakistan har også T-17 i deres fly-flåde.

Pålidelig, praktisk, god

I år er det 50 år, siden skoleflyet T-17 Supporter satte landingshjulene på dansk grund. Flyet har siden 1975 været det første fly, som alle håbefulde pilot-aspiranter har stiftet bekendtskab med på deres vej ind i Forsvaret. I jubilæumsgave får T-17-flåden en opgradering, der bl.a. omfatter en total ‘State of the art’-modernisering af cockpittet.

TEKST OG FOTO MORTEN FREDSLUND

STABILT, HÅNTERBART, ROBUST, PÅLIDELIGT, PRAKTISK OG GODT HÅNDVÆRK. Det skorter ikke på superlativer, når Flyvevåbnets piloter skal sætte ord på, hvad der karakteriserer det lille højvingede T-17-fly, der i år har været en del af Flyveskolens flåde i 50 år.

Mere præcist var det den 11. september 1975, at de første af 32 nyindkøbte SAAB T-17 Supporter-fly landede på dansk jord. Flyene blev del af flåden af træningsfly, som Flyvevåbnets Flyveskole benytter i udvælgelsen af aspiranter til pilotuddannelsen, og T-17 er derfor kendt vidt og bredt af alle, som enten er, har været – eller aldrig blev færdiguddannet pilot i Forsvaret.

Og sådan bliver det fortsat ved med at være en del år endnu. For med jubilæet følger en omfattende cockpitmodernisering, hvor alle flyets gamle analoge nåle-instrumenter og ure udskiftes med en hypermoderne, digital instrumentering bestående af bl.a touch-skærme og avanceret GPS-teknologi. En modernisering, der både matcher det teknologiske mind-set hos nutidens pilotaspiranter og de platforme, som piloteleverne vil møde i diverse cockpit i deres videre karriere. Desuden males alle T-17-træningsfly i en F-35-grå standardfarve.

3.000 timer glimter i guld

- Selv om det efterhånden var tydeligt, at nogle af de analoge instrumenter var tæt på sidste udløbsdato, har jeg faktisk ikke gået rundt og forventet, at der kom en afløser til T-17. For det er virkelig en robust lille flyvemaskine. Og hvis du vil ud og finde et træningsfly, der ligner og

har samme specifikationer og to side-by-side-sæder, så kan du næsten ikke finde sådan et fly i dag. Derfor er det jo også fantastisk, at T-17 har kunnet holde i 50 år, når nu den er så super god til lige præcis det, vi bruger den til her: At udvælge piloter, siger instruktøren med pilotnavnet SER.

Han er leder af HW T-17 Træningselement og har været instruktør på Flyveskolen siden 2000. Han er en af de få, der har fløjet flere end 3.000 timer i en T-17. Det magiske tal, 3.000, glimter i guld på et rød-hvidt badge på flyverdragstens front, da vi har sat ham og den unge pilot INA stævne på Flyveskolen en mørk og regnvåd mandag i november.

Det triste vejr får dog ikke de to officerer til at holde sig tilbage, når det gælder rosende ord i forhold til T-17-flyet. Som instruktør sætter SER sig næsten dagligt i enten instruktørsædet eller førersædet på det lille fly, som danner rammen for pilotaspiranternes første soloflyvning. Det sker efter 14 flyvetimer med en instruktør i nabo-sædet, og selve soloturen er et kardinalpunkt i pilotuddannelsen.

Når dagen oprinder, flyver man først en planlagt rute med en række indlagte procedurer. Herefter stiger instruktøren ud og overlader flyet til eleven, der så skal gennemføre en nøjagtig pendant - blot som solo-pilot i flyet.

- Det vi gør på Flyveskolen, er jo ikke at lære folk at flyve. Det, vi i virkeligheden gør, er, at vi udvælger folk. Men vi gør det ved at lære dem at flyve, fortæller SER.

Hurtigt i luften

Når pilotaspiranterne kommer til Flyveskolen efter den grundlæggende

officersuddannelse, går der ikke lang tid, før de sidder i en T-17 for første gang.

- I dag har rigtig mange elever fløjet et svævefly, før de kommer her. Men meget få - hvis nogen - har siddet i en T-17. Det til trods giver vi dem stort set ingen teori, før vi går i luften første gang. Filosofien er den, at for at forså teorien er det bedst, at eleven lige har været ude at se og mærke på tingene - hvordan føles det her lige? Derfor satser vi altid på at få eleverne i luften så hurtigt som muligt og uden en hel masse forklaringer. Begynder vi først at lægge en hel masse forklaringer på, så begynder de også at fokusere på det, vi har forklaret dem - og så får vi ikke den her fulde opmærksomhed. Derfor er det med at få dem i luften først, og så kan vi bagefter snakke om oplevelsen, fortæller SER.

Efter solo-turen følger typisk 10-15 timers flyvning med instrumentlære, navigation og såkaldte Simulated Flameouts, hvor man øver situationer, der kan opstå, hvis motoren sætter ud.

- Med T-17 kan vi flyve meget alsidige flyvninger. Vi flyver visuelle flyvninger, når vejret er godt, og instrumentflyvninger, når vejret er dårligt. Vi flyver om natten, og vi flyver formationsflyvning. Oven i det er den også meget robust bygget, så at man også kan bruge den til kunstflyvning - som dog typisk eksekveres af erfarne piloter og instruktører, bl.a. på Flyveskolens eget opvisningshold, Baby Blue, siger SER.

Alle flytyper - én indgang

Det er piloter til alle Forsvarets flytyper, der indleder karrieren i en



Instruktør og leder af HW T-17 Træningselement, major SER, og helikopterpilot, løjtnant INA, er begge begejstrede for T-17, og især at træningsflyet får en opgradering i cockpittet.

T-17. Opholdet på Flyveskolen er berammet til fem måneder, og her er timerne bag styrepinden i skoleflyet en del af pilotuddannelsens lange, samlede udskillelsesløb. Og til netop den disciplin mener SER, at T-17's cockpit er et eminent 'klasseværelse'.

- T-17 er meget præcis at flyve, og man kan lave procedurer, så alle kan lære at flyve den her flyvemaskine. Hvordan skal jeg sige det: I en T-17 er det nemt at gøre tingene præcist på en ens måde. Flyet reagerer superpræcist - det er til at stole på. Og det er jo vigtigt, når vi bruger flyet til at udvælge Forsvarets kommende piloter. Under flyvningerne tjekker vi derfor: Kan de lære det hurtigt nok, så de ikke risikerer at blive sendt hjem, når vi sender dem videre på uddannelse i udlandet? Hvordan er deres kognitive evner og skills-opbygning? Har de kapacitet til at kunne se sig selv i et tredimensionelt rum i forhold til at have et ekstra overskud og høre, hvad der bliver sagt på radioen, træffe beslutninger og lære nye færdigheder på samme tid? Er du i stand til at lære et håndværk, der kræver, at du bruger dine arme og ben, samtidig med at du også bruger hovedet? Lærer du af dine fejl? Til test af det sæt af evner hos eleven

- med den træning, vi laver - er T-17 bare et fantastisk fly, siger han.

Vedligeholder flyvetræning

Men selv om det er skoleflyvning, der er T-17 flyets primære rolle, bruges den også til andre opgaver. Heriblandt til vedligeholdende træning for piloter, der i en periode af den ene eller anden grund ikke har mulighed for at få flyvetimer i de flytyper, som de er uddannet på og knyttet til i Wing-strukturen. Piloter, der er i denne form for venteposition, indgår i et Træningselement, som Flyveskolen oprettede tidligere på året.

Her har 27-årige løjtnant og helikopterpilot INA været tilknyttet, siden hun i januar afsluttede sin 15 måneders helikopteruddannelse i Tyskland.

- Der var opstået en flaskehals i omskolerne, da vi kom hjem. Men nu er der kommet skred i det, og det er jo fedt, da der er mangel på piloter. Så nu skal jeg starte SAR-omskolingen til februar, fortæller INA.

Vil savne rul og loop

Som del af Flyveskolens Træningselement har hun med T-17 løst ad hoc-transportopgaver med at fragte personel og reservedele samt vedli-

geholdt sin status som fartøjschef.

- Det har været fedt, men også lidt specielt at vende tilbage til de samme rammer og instruktører, hvor jeg startede min pilotkarriere. Og selv om jeg glæder mig til at skulle arbejde sammen med et SAR-crew i en lidt mere skarp rolle, kommer jeg da til at savne T-17, siger INA.

Hun peger som SER på en række egenskaber, der gør T-17 til et rigtig godt begynderfly.

- Det er et forholdsvis simpelt fly og ret tilgivende, hvis man kommer til at lande lidt hårdt. Det er manøvre-dygtigt og derfor rigtig godt, hvis man laver aerobatics som for eksempel loops og rul. Og det kommer jeg da til at savne, for det er ikke helt en disciplin, man udøver på samme måde med en EH 101-helikopter, siger INA med et smil.

Analog versus glas

Til trods for at der også er stationeret et mindre antal T-17-fly på flyvestationerne i Skrydstrup og Aalborg, er det Flyveskolen, som har fået prioritet i forhold til implementeringen af den nye, digitale cockpitplatform. I pilotkredse kaldes det overgangen til glascockpit - eller TXi, der er et Garmin-trademark. Moderniseringen



”

Det er selvfølgelig en omvæltning at gå fra analoge knapper og ure til et super moderne cockpit med touch-skærme. Men jeg har altid været interesseret i at få et glascockpit - så det er en fantastisk chance.

SER, major

er derfor nu gennemført på alle Flyveskolens T-17, og ud over skolens 15 instruktører er INA en af de forholdsvis få piloter, der allerede har fløjet både T-17 med henholdsvis analogt og glascockpit installeret.

- Med glascockpittet er det en helt anden måde at flyve T-17 på, fordi du får så mange flere informationer. Afhængigt af hvordan man ser på det, er det blevet mere overskueligt. Det kan måske i starten virke som et overload af informationer for eleverne på elementærkursen - så de skal begynde at lære at prioritere informationerne, siger INA, der inden pilotuddannelsen læste erhvervsøkonomi på universitetet.

Hun giver en så livagtig beskrivelse af flyvning med de udfasede analoge instrumenter, at det leder ens tanker hen på en tur i et tøffende propelfly under optagelserne til en Indiana Jones-film.

- De analoge instrumenter var ikke altid så præcise. Nogle gange skulle man banke lidt på urets glas, før nålen flyttede sig til den rigtige position. Det var jo bare en nål, man kunne se ud af øjenkrogen og så sjuste sig til, om højde m.v. var OK. Nu får eleverne et digitalt tal, der skifter ofte og er meget præcist - så måske bliver det svært ikke at blive fikseret på instrumenterne. Eleverne skal så lære at kigge mere ud. Det kan være svært, når man får så mange informationer, siger INA og tilføjer:

- Det analoge univers havde sin charme, men det nye cockpit er mega fedt. Især ved instrumentflyvning, hvor man kan sætte meget mere op, for eksempel sætte ruter ind. Og så er det super godt, når man efter Flyveskolen sendes ud til Tyskland, USA og andre steder, hvor man jo flyver

med glascockpit i de fleste flytyper. Det nye T-17-glascockpit vil alt andet lige betyde, at du er bedre forberedt, når du sætter dig sædet i en ny flytype - uanset om du uddanner dig i en helikopter, i et jager- eller i et transportfly, siger INA.

En fantastisk chance

Som instruktør har SER også store forventninger til det opgraderede T-17-cockpit. Efter 37 år i Flyvevåbnet er der dog også meget nyt at sætte sig ind, når 25 år og godt 3.000 timer har været bag styrepinden i et analog-udstyret T-17-cockpit.

- Det er selvfølgelig en omvæltning at gå fra analoge knapper og ure til et super moderne cockpit med touch-skærme. Men jeg har altid været interesseret i at få et glascockpit - så det er en fantastisk chance. Og lægger jeg ud med et mindset, der siger: Det her kan jeg godt finde ud, ja så er der ikke noget, der kan stoppe mig. I bund og grund er det jo ikke meget sværere end så megen anden ny teknologi. Der er blot et hav af muligheder og overvældende mange lag og symboler i menuerne. Men heldigvis er de unge jo gode at spørge til råds om detaljerne i det digitale univers, griner 62-årige SER.

- Jeg har fløjet meget i T-17'eren efter opgraderingen - før vi fik nye elever. Men der går altså ikke skår af os, hvis der er ting, der ikke går som planlagt. For 20-25 år siden havde man en anden tilgang, men vi instruktører må godt vise, at vi også er mennesker. Vi flyver ikke præcist og ufejlbarligt - vi laver også fejl. Og det viser vi gerne eleverne, så de også lærer at acceptere, at man kan lave fejl. Men i bund og grund er det de samme ting, flyveren kan - det bliver

blot præsenteret på en anden måde. Og så handler det om at begrænse sig i forhold til de mange muligheder, den nye platform åbner op for.

Kort, kompas og vind er stadig pensum

Ifølge SER er det nye glascockpit i T-17 den mest moderne cockpitpakke, man p.t. har i Flyvevåbnet, når man ser bort fra våben- og forsvarssystemer.

- Man får et fantastisk oversigtsbillede og Big Time SA (Situation Awareness, red.) fra de nye skærme. Vi har fået et 'state of the art'-cockpit, som kan holde i mange år, siger han, men peger samtidig på, at den nye teknologi ikke er ufejlbarlig.

- Der er ikke noget åbenlyst backup i forhold til teknikken. Vi har ikke en ekstra fartmåler eller højdemåler. Samtidig er stort set al navigation GPS-genereret, og det kan gøre os sårbare - eksempelvis ved jamming eller systemsvigt. Derfor træner vi stadig old-school med kompas og kort og beregning af vind og øver færdigheder, der kan blive nødvendige på et tidspunkt, hvor man mindst venter det. Det går vi ikke væk fra. Vi må ikke blive lullet i søvn af den nye teknologi. Det er vi ret bevidste om, siger SER og slutter:

- Og det kan godt være, at indpakningen, teknikken og pædagogikken med videre har ændret sig gennem årene. Men med T-17 har man en flyvemaskine, der ikke blot har holdt i 50 år, men hvor også procedurerne og måden at flyve den på stadigvæk gælder. Det er godt nok imponerende. ■

Providing simulated drone training Air • Land • Sea



The IFACTS Drone simulator provides:

1. A very realistic 3D-training environment
2. VR supported drone simulator
3. Options for training in geospecific realistic terrain
4. Options for “modelling” different drones
5. Integration with the IFACTS product suite and other simulators, e.g. mission planning and battle management systems



Sharpening the skills of the operators

www.ifad.dk



info@ifad.dk

”

Planlægningen af cyberoperationer på det operative niveau er i høj grad tilsvarende planlægning i Flyvevåbnet. Det er samme doktriner og metoder, og det er meningen, at cyber skal integreres i de andre domæner, så det hjælper at have kendskab til dem også.

John William Dall, major



CCDCOE

NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE) er et af 30 Center of Excellence i NATO. Formålet med centrene er at træne og uddanne både militært og civilt personel i alliancen og alliancens partnere. De assisterer for eksempel med udvikling af doktrin, identificerer lessons learned og tester og validerer koncepter.

CCDCOE tilbyder også kurser som Executive Cyber Seminar, som er et introduktionskursus til cyberspace og cyberoperationer for chefer, kurser om beskyttelse af kritisk infrastruktur samt mere tekniske kurser vedrørende offensive og defensive ”hacker”-færdigheder.

Fra Flyvevåbnet til cyberspace

Der kan synes langt fra støtte til luftoperationer til hackere bag computerskærme. Men i virkeligheden er der ikke så langt mellem de to opgaver. Det har major John William Dall erfaret. Han tog skridtet fra en verden af operativ støtte til Flyvevåbnet til en fyldt med hackerangreb og kritisk infrastruktur.

TEKST OG FOTO MICHAEL AAGAARD JENSEN

TILBAGE I 2019 VAR OPERATION SUPPORT WING I KARUP VED AT BLIVE OPRETTET, og major John William Dall sad i den arbejdsgruppe, der skulle stå for oprettelse af den nye wing. Han blev eskadrillechef for Mission Support Squadron, og her stiftede han første gang bekendtskab med cyber-verdenen.

- Nogle af de enheder, jeg fik med over i eskadrillen til støtte bredt i Flyvevåbnet, var blandt andet allerede etablerede fagområder som elektronisk krigsførelse og datalink – men også cybersikkerhed kom til at ligge hos os. Jeg fik ansat nogle folk til det, og dér gik det op for mig, at cyberområdet var den eneste af mine fagområder, som jeg ikke rigtig vidste noget om. De andre fagområder var jeg uddannet i eller havde fået erfaring med på et vist niveau, fortæller han.

Tre år i Tallinn

Men hvad man ikke ved, kan man lære. Det blev starten på et karriereskift. John William Dall faldt over uddannelsen Master in Intelligence and Cyber Studies på Syddansk Universitet.

- Jeg havde ikke brug for intel-de-

len, men jeg kunne få et certifikat, hvis jeg havde moduler nok inden for cyberområdet, fortæller han.

Det fik han, og med det i hånden skiftede han job til Forsvarets Efterretningstjeneste. Nu er John William Dall midt i en treårig udstationering i Tallinn i Estland sammen med sin kone, hvor han er researcher ved den strategiske sektion ved NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE).

- Da jeg fik cyberområdet ved Operation Support Wing, var det tydeligt for mig, at det var et område, der var i blomstring. Det var dog primært cybersikkerhed, vi arbejdede med, ikke cyberoperationer. Men da jeg så stillingsopslaget, tænkte jeg, at den havde alt det i sig, som jeg syntes, jeg kunne bidrage med.

Her kommer vi tilbage til lighederne mellem operationsplanlægning i luftrummet og i cyberspace. For selv om det kan virke som en stor forskel, så er der ikke så langt, når det kommer til planlægningen.

- Planlægningen af cyberoperationer på det operative niveau er i høj grad tilsvarende planlægning i Flyvevåbnet og de andre værn. Det er



samme grundlæggende doktriner og metoder, og det er meningen, at cyber skal integreres i de andre domæner, så det hjælper at have kendskab til dem også, siger John Dall.

I civilt terræn

Cyberdomænet er sammen med space de nyeste af de operative domæner. Og cyberdomænet er et lidt specielt domæne, da det også er en integreret del af alle de andre domæner.

- Det, der gør det endnu mere specielt, er, at der også er et civilt cyberområde, der hvor NATO, Forsvaret og vores modstandere opererer i – og igennem. Flyvevåbnet har deres egne fly og kan vælge at flyve over civile områder. På cyber-området bevæger vi os igennem "civilt terræn", uagtet om vi vil eller ej. Både dem, der angriber os, og dem, vi angriber i øvelserne.

Hackere angriber

Erfaringerne fra planlægning af øvelser og operationer i Flyvevåbnet bruger John William Dall for eksempel, når han er øvelsesleder for CCDCOE's årlige cyberøvelse - Crossed Swords. Øvelsen er som udgangspunkt en offensiv cyberøvelse. Den begyndte for omkring ti år siden som det, man kalder en Red Team-øvelse, altså primært en øvelse med fokus på den tekniske del i at hacke en modstanderens systemer. I takt med at koncepter som multidoræneoperationer er blevet det primære fokus i NATO, så har øvelsen ændret karakter.

- Man besluttede sig for, at der skulle et operativt og taktisk lag på Crossed Swords-øvelsen. Det har nu kørt i nogle år med ét cyberhovedkvarter (CHQ) og fra 2025 to, som har en eller to offensive cyber-grupper til rådighed. Igennem en planlægningsfase kører hele multidoræne-planlægningen med henblik på, at man skal lave offensive cyber-operationer, enten til støtte for – eller med støtte fra – de andre domæner, fortæller han.

Selve øvelsen, der foregår i november måned, er live og varer fire dage.

Men den operative planlægningsfase begynder halvanden uge før. Planlægningen sker i forhold til NATO's multidorænekoncept, og i den fase kan støtte fra andre domæner komme i spil – blandt andet i Danmark.

- Til den øvelse, vi kørte her til november, var der for eksempel et øvelseselement, hvor vi igen i år kobled os sammen med en dansk cyber fokuseret SOF-øvelse.

Selv om øvelsen altså som udgangspunkt er offensiv, så er defensive elementer nu også en del af den – andet giver ifølge John Dall ikke mening.

De civile skal inddrages

John William Dall har sat sit eget præg på øvelsen. Blandt andet har han tilføjet et samarbejde mellem den civile og militære verden i den operative planlægning. Det kan i nationerne ofte være problematisk på grund af klassifikation af informationer. Denne problemstilling har man imidlertid ikke med CCDCOE øvelseskoncepter, da de er uklassificerede. Derfor kan CCDCOE afprøve procedurer, gennemføre research og så rapportere tilbage til nationerne – hvilket er et af formålene med NATO's Centre of Excellence.

- Man skal forestille sig, at planlægningsprocessen i et hovedkvarter oftest omfatter militært ansatte, som sidder omkring et bord og planlægger. Men situationen er, at det ikke giver mening i forhold til cyber-området, hvor meget foregår i og igennem den civile infrastruktur. Derfor er man nødt til at have rammer for samarbejde, hvor de civile specialister kan støtte de militære planlæggere. Det kan dog blive begrænset af hensyn til klassifikation. Det vil sige, at hvis vi skulle til at analysere civil infrastruktur, så kunne en civil specialist godt fortælle noget om eksempelvis elsektoren. Men denne oplysning kan hurtigt blive betragtet som klassificeret, hvorefter kommunikation bliver besværliggjort, fortæller han.

Alt det, de andre taler om

Reelt er alle de aktiviteter, som CCDCOE står for uklassificerede. Noget, der var uvant for John Dall, som var



Til den øvelse, vi kørte her til november, var der for eksempel et øvelseselement, hvor vi igen i år kobled os sammen med en dansk cyber fokuseret SOF-øvelse.

John William Dall, major

vant til klassificerede systemer fra sine tidligere stillinger.

- Jeg tænkte, hvordan mon det kommer til at virke? Men det virker ret fantastisk. Vi har meget nem adgang til at arbejde med civile firmaer på alle områder. Det er faktisk ret banebrydende, at jeg har fået inviteret civile infrastrukturfolk fra elsektoren, telesektoren og cybersikkerhed ind til den operative planlægning. Så nu kan de militære planlæggere række hånden op, hvis de er i tvivl, om telesektoren eller elsektoren er vigtigst i en given situation. Denne model er også blevet en integreret del af vores kursus i beskyttelse af kritisk infrastruktur. Det er et godt eksempel på, at det, vi kan afprøve herovre, ofte er det, som alle taler om, at man bør gøre, siger han og fortsætter:

- Her kan vi omgå traditionelle strukturer i nationerne og fokusere på at afprøve de faglige udfordringer, og så kan vi melde tilbage, hvilke områder nationerne bør fokusere på.

Interesse på det rigtige tidspunkt

Det er planen, at der fremover skal deltage to CHQ i øvelsen. Hvert hovedkvarter har omkring 20 stillinger i staben, og der er omkring 240 deltagere i alt. Det er ikke alle NATO-lande, der kan stille et CHQ alene, så konceptet er, at der er en "framework-nation", der stiller halvdelen af staben, og en support nation, som har stabschef-funktionen. Nationen med stabschef-funktionen overtager så et CHQ det efterfølgende år. De andre stillinger kan de resterende lande plus NATO's partnernationaler

så byde ind på. Og det er interessant for et land som Danmark, som også havde funktioner i årets øvelse. John William Dall gør, hvad han kan for at få så mange med fra Danmark som muligt.

- Det kræver fokus at sørge for, at enheder og specialister bliver interesserede på de rigtige tidspunkter, for eksempel når budgetterne lægges. Det er klart, at deltagelsen fra dansk side er steget, siden jeg kom herover, for jeg ved, hvor jeg skal trykke og hvornår. Det er ret effektivt. Jeg har kontakter ind i eksempelvis FMI, FKO, FE og Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab. Så kontaktfladen hjemad til bliver større og større, og jeg håber da, at jeg kan gøre en forskel, når jeg kommer hjem igen, slutter han. ■

Defence is our territory

High-quality fuel containers for Scandinavian defences

- Long service life
- Easy to use
- High durability
- Low maintenance
- Fastest delivery

hmk BILCON

HMK Bilcon A/S // Hadsundvej 295 // DK-9260 Gistrup // +45 98 32 30 11 // hmkbilcon.com





F 382 2025

OPTANKNINGSFLY

DRONE M26

DRONE M26

DRONE M26

DRONE M26

DRONE M26

DRONE M26

DRONE IAF

BATTERIES

AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION

7,62 mm
7,62 mm
7,62 mm

AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION
AMMUNITION

Kontrolvogn

Kontrolvogn

628 OFFICERER
(RESTORDRE)

Juleønskeseddel
• MANDSKAB
• MANDSKAB
• MANDSKAB
• MERE MANDSKAB

Til: NATO
Fra: DK

NORDIC COMBAT
UNIFORM

BOOTS
BOOTS
BOOTS
BOOTS
BOOTS

Kaptajnløjtnant Simon Højmark Balken, 31 år

HB-medlem Søværnet
Sagsbehandler og Movement
Planner ved Joint Movement and
Transportation Organization



HVEM ER JEG - FAKTA:

Mit navn er Simon Balken, jeg stammer fra og bor i Vejle med min kone og vores to børn. Gennem hele mit erhvervsliv, både civilt og militært, har jeg beskæftiget mig med søfart og det maritime domæne. Det er først de senere år, jeg har skiftet spor, idet jeg siden 2022 har sejlet skrivebord i Karup. Om end det er stedet i Danmark, der er længst fra farbare vandveje, er det ikke desto mindre stedet, der muliggør en rimelig tilværelse for min småbørnsfamilie.

Foto: Claus Fisker

Hvorfor er du involveret i organisationsarbejde?

Da jeg i sin tid blev færdig som styrmand og for første gang havde behov for hjælp fra min fagforening, blev jeg dybt skuffet over den manglende forståelse og indsigt i "den virkelige verden". Min disput med min arbejdsgiver og den manglende fagforeningsstøtte var begge væsentlige årsager til min opsigelse og afgang fra den civile maritime sektor.

Den oplevelse har sat sig, og da jeg fik muligheden for at engagere mig i HOD og måske kunne hjælpe et medlem, der står i en svær situation, stillede jeg op uden tøven og blev glædeligvis valgt ind. Først som TR-suppleant og siden hen som HB-medlem.

CV

2013 – 2017
Professionsbachelor i Maritim Transport og
Skibsledelse (Skibsførereksamen)

2017 – 2018
Anden styrmand ved Maersk Tankers

2018 – 2020
Søværnets Officersskole, Taktisk linje

2020 – 2022
Sejlende tjeneste ved 1. Eskadre som navigationsofficer
og dæksofficer

2022 – 2023
Delingsfører ved JMTO, MOVCON

2023 –
Sagsbehandler og Movement Planner ved JMTO Stab

Hvilke mærkesager er de vigtigste for dig at kæmpe for?

Arbejdsmiljø, medarbejdertrivsel og almen retfærdighed er utvetydigt de vigtigste emner for mig, og det er noget, jeg kæmper for i alt, hvad jeg laver. Jeg har sideløbende med fagforeningsarbejdet engageret mig i kollegastøtteordningen OPRK (Organisation for personlig Rådgivning og Kollegastøtte), hvor medarbejdere, der er ramt af akut modvind, kan få en hjælpende hånd. Der, hvor fagforeningsarbejdet – og i særdeleshed tillidsrepræsentantarbejdet – kan vinde indpas frem for kollegastøtten, er i tilfælde, hvor der er behov for de organisatoriske tænder, som de tillidsvalgte har.

TR-virket såvel som HB-virket bør bruges aktivt til at støtte vores medlemmer i et Forsvar, der er sat på kurs mod voldsom vækst, men hvor der ikke nødvendigvis er tænkt lige så længe over medarbejdernes ve og vel, som der er over isenkram, krudt og kugler.

Føreruddannelse i historisk slipstrøm

For anden gang har Livgardens Uddannelsesbataljon, II LG, gennemført en frivillig slagmarksrejse, hvor bataljonens personel over flere dage sætter sig ind i et konkret slag og kampe på slagmarken. Denne gang tog turen udgangspunkt i kampene den 9. april 1940.

TEKST OG FOTO MORTEN FREDSLUND

EN SNES SOLDATER FRA II LIVGARDEN DELTOG I OKTOBER i en frivillig tredages slagmarksrejse til flere historiske stillinger, hvor danske soldater tog kampen op mod den tyske overmagt den 9. april 1940. Turen blev indledt i København, hvor deltagerne fik gennemgået den tyske landsætning i København og de efterfølgende kampe på Amalienborg. De følgende dage foregik i Sønderjylland. Her var første stop landsbyen Hokkerup, hvor 34 danske soldater i 1940 kom i kamp mod fremrykkende tyske enheder, hvor Søndervejen krydser Sønderborgvej.

Nu står de 20 livgardere ved vejkrydset og skutter sig mod en piskold vind, der får stive, efterårsbrune blade til at blafre i takt med valgplakaterne i landsbyens lygtepæle her små tre uger før kommunalvalget. Men trods vinden er lyttelapperne ude, og hovedparten af soldaterne har blok, kort og kuglepen i brug, mens kompagnichefen Jens briefer rødt og blåt hold, inden de sendes ud. På kort tid skal de recce og blive enige om, hvordan de som henholdsvis tysk angriber og danske forsvarere vil håndtere situationen, der er detaljeret beskrevet i et 18-siders Staff Read, som deltagerne har fået udleveret på forhånd. Blot 20 minutter får de to hold, inden løsningen fremlægges i plenum ved brug af en tillempet 5-punkts befaling og bataljonens medbragte ingredienser til et felt-terrænbord.

Alle personelgrupper med

- Det her er en rigtig spændende måde at gå til føreruddannelse, FØUDD, på. Jeg er selv meget krigshistorisk interesseret og har også en bachelor i historie - så det historiske ligger ikke langt fra mig, fortæller Jens, der er kaptajn og chef for II Livgardens 1. Kompagni.

Selv om tredages-turen er frivillig, er stort set alle førere fra 1. Kompagni med på turen, hvor alle personelkategorier i øvrigt er repræsenteret. Til stor glæde for kompagnichefen.

- Vi officerer kan jo være gode til at stå og pege og placere en kampvognseskadron på bakkehøjen, men der skal jo også være nogen, der for eksempel siger: Ja, ja, men til- og afgangvejene er helt ad H til - så dér kommer vi aldrig op. Det er med til at udvikle føreruddannelsen, som nemt kommer til at blive meget officerstung. Samtidig bliver vi rystet godt sammen socialt på tværs af enhederne i bataljonen, siger Jens.

Han fortæller, at man kort overvejede at lade scenarierne relatere sig til nutiden i forhold til materiel og virkemidler. Men det gik man



I mindelunden i Bredevad følger major Kristian Lindhardt, FAK, t.v., og kompagnichefen Jens, midt i billedet, en af rejsedeltagerne, der fremfører sin gruppes forslag til, hvordan man agter at gribe opgaven an.



”

Du kan stadig, her 85 år senere, stille dig ud i samme terræn og tænke de samme tanker, som en tysk officer dengang har stået og tænkt det samme sted.

Holmgaard, løjtnant

Begrænsningernes kunst

- Hvis jeg havde en Leopard 2A7 til at løse samme opgave, som de her stakkels motorcyklister havde i 1940, så ville det sikkert være nemmere for mig at løse opgaven. Derfor er det også spændende at sætte sig ind i: OK, vi har kun det, vi har at gøre godt med. Modsat vores normale føreruddannelse, hvor vi altid tager udgangspunkt i et fuld enkadreret kompagni. Men her skal vi kunne kæmpe med det materiel, der er til rådighed. Det gjorde de her soldater også den 9. april, og det tror jeg, at vi kan lære meget af i dag, da det tvinger vores førere til virkelig at skulle genoverveje en række beslutninger, siger Jens og uddyber:

- Det udvider samtidig vores perspektiver i forhold til at se, at vi ikke gør mange ting anderledes i dag. Så grundlæggende er der ikke den store forskel på, hvad officeren kunne i 1940, og hvad officeren kan i dag. Der er selvfølgelig andre ledelsesmæssige og administrative aspekter, der er en anden rolle og en doktrin, der har udviklet sig - men kernemetieren om at være taktisk officer i Hæren, ja, den er grundlæggende den samme, siger Jens.

Yngste mand er først på

Da de to hold fra II Livgarden gør klar til at gennemgå deres planer ved terrænbordet, er første mand med pegepinden i hånden løjtnanten Holmgaard, der med sine 22 år også er den yngste officer på rejsen.

- Jeg var rødt hold og skulle agere den tyske del af spillet, hvor vi kommer kørende som en fremrykning frem mod Hokerup. Og det trænede vi bl.a. med analyse af modstanderens kapaciteter. Den danske hær lå jo klar til at tage stødet i Hokerup. Det var super fascinerende at arbejde i noget, der faktisk skete i 1940. Det er lige som at gå ind i den tankeproces: Du har de her køretøjer til rådighed, de her våben og de her muligheder for at manøvrere. Tingene var sgu ikke så meget anderledes dengang. Du kan stadig, her 85 år senere, stille dig ud i samme terræn og tænke de samme tanker, som en tysk officer dengang har stået og tænkt det samme sted, fortæller Holmgaard, der er uddannelsesstøtteofficer ved II Livgarden sideløbende med, at han læser en HD på CBS.

- Den her operation ved Hokerup var en kombination, hvor der blev indsat pansrede enheder og infanteri og fly. Det vil man jo også gøre i en moderne krig. Så er det rigtigt, at droner og en masse andet hejs selvfølgelig er noget, der er kommet til sidenhen. Men det ændrer ikke ved, at det stadig er essentielt at kunne finde en stilling med den rigtige sløring og den rigtige dækningstykkelse, der kan modsvare fjendens ild. Det er der ikke ændret ved, og det er ret fascinerende, siger Holmgaard.

Skaber interesse for håndværket

II Livgarden gennemførte sin første slagmarksrejse i 2023. Dengang gik turen til Holland og tog udgangspunkt i Operation Market Garden i september 1944. Den tur var så stor en succes, at II Livgarden i år valgte at følge op med en slagmarksrejse i Danmark.

- Rejsen til Holland udsprang egentlig af en drøftelse af, hvorledes man kunne skabe større interesse for vores metier som fører. Krigshistorien kunne i vores perspektiv være en "driver" til at skabe denne interesse. Historiske eksempler ville samtidig kunne gøre føringsuddannelsen mere interessant ved at sætte taktiske problemstillinger og dilemmaer ind i en relaterbar kontekst. Samtidig kunne det være med til at etablere aktiviteter på tværs i bataljonen og styrke arbejdsglæden. Rejsens initiativtager, Johan-Emil, og jeg fandt det nødvendigt, at der blev gennemført nogle udrykninger for at styrke officererne taktisk, men også for at se sammenhænge i krigshistorien og på den måde skabe interesse for vores håndværk, siger chefen for II Livgarden, oberstløjtnant Henrik Riise Schirmmacher.

Under denne rejse kom han med taktiske indspark, erfaringsbaserede input og overvejelser, hver gang en af hans officerer havde forelagt en manøvreplan. Og uanset rang kunne deltagerne byde ind til den fremlagte plan.

- Turen til Holland viste os, at selv om der er forskel på viden om taktik og krigshistorie, så kan alle tre personalekategorier sagtens bidrage til den gode diskussion, og krigshistorien beskriver jo også ofte både den meniges og generalens oplevelser i samme bog. Derfor er det også sjovt at se de forskellige personalegruppers perspektiv på tingene. Alle kan lære noget af historien, og historien er med til at skabe noget af den kultur, vi har i Forsvaret, ligesom mange af de traditioner, Livgarden bygger på, er hentet fra historien. Så på den her måde sikrer vi os også, at de yngre generationer får en indsigt i, hvad det egentlig er for en baggrund, vi kommer fra. Og det synes jeg er vigtigt, siger oberstløjtnant Henrik Riise Schirmmacher.

Mindesten på slagmarken

Han peger desuden på, at det kan give en særlig effekt, når man gennemfører en planlægning i et område, hvor der har været en reel træning i fortiden.

- Det bliver nærværende. Vi står jo helt tæt på to sten, som markerer, hvor en ung sergent og en 21-årig værnepligtig mistede livet. Jeg tror, at det sætter tankerne i gang hos dem, der er med, og samtidig giver det dem en bedre forståelse af, hvad der rent faktisk skete. For et er at lave en god plan - noget andet er at reagere, når fjenden så pludselig står her, som han gjorde den 9. april



”

Det er jo essensen af officersgerningen, når man konkret skal overveje, hvordan man vil føre sine soldater i kamp: 'Nu får du den her pløjemark at træffe beslutninger ud fra'.

Skøtt, premierløjtnant

1940, siger chefen for II Livgarden, hvis regiment også var i kamp i forbindelse med besættelsen.

De kampe indgik også i pensum, da rejsen dagen forinden blev indledt i København med en gennemgang af det politiske spil og Livgardens kampe omkring Amalienborg Slot den 9. april 1940. Her førte chefen for Sektionen for Krigshistorie på Institut for Strategi og Krigsstudier på FAK, major Kristian Lindhardt, rejsedeltagerne gennem historiens vingesus i de kendte omgivelser ved Amalienborg og Kastellet.

Kristian Lindhardt stod også for den historiske forankring på rejsens følgende to dage i Sønderjylland, hvor han efter hvert stop og gennemgang af recce og ordredugivelse gav et detaljeret resumé af de faktiske, historiske hændelser i forbindelse med kampene.

Krigshistorie er læring på kamppladsen

- Det er jo fantastisk, når enhederne efterspørger mere viden om krigshistorien. Helt overordnet set er krigshistorie læring på kamppladsen, og det skal vi finde tid til, hvis det overhovedet kan lade sig gøre. Så når enhederne efterspørger krigshistoriske eksempler på forsvarskamp, angrebskamp eller i det her tilfælde henholdende kamp, så byder vi ind og graver lidt og finder eksempler - som i det her tilfælde i Sønderjylland, hvor det i øvrigt er første gang, vi er med et hold og har udfærdiget et Staff Read, siger major Kristian Lindhardt.

Han forklarer, at det er begrænset, hvor mange historiske ekskursioner til slagmarker man gennemfører på officersuddannelserne. Men ifølge sektionschefen er det den optimale form for føreruddannelse, når man kan tage ved lære af historien 'on the spot' frem for i et klasselokale.

- Det kan vi gøre i Baltikum og op og ned i Europa, men blot ganske få steder i Danmark. Her er Sønderjylland og kampene den 9. april 1940 en helt oplagt case, som vi kan gøre relevant for en operativ enhed i en nutidig kontekst. En relevant kobling til enhedernes føreruddannelse er vigtig - ellers er det jo blot en god historie, man kan læse i en bog, siger Kristian Lindhardt.

En officersgerning

Han peger også på, at de reelle tabsgivende kampe i området kan være en vigtig påmindelse for officererne.

- Vi står 'on the spot' - og for mig er det enormt dannende. Man får en grundlæggende forståelse for, at vi står på skuldrene af nogle andre. Der er nogen, der har

fundet det værd at ofre deres eget liv for det samfund og de værdier, som vi nu engang har valgt at stå på mål for. Det synes jeg da både er rørende og fantastisk. Og det, at vi rent faktisk står på stedet, betyder, at det går fra bare at være en spændende historie til at blive noget relevant, varigt og vigtigt. To mennesker, der døde lige her - det har en vis vægt. Så for mig er det utrolig vigtigt og dannende, at det er lige her, at føreruddannelsen foregår, siger Kristian Lindhardt.

I Hokkerup er der mindre end fem meter fra terrænbordet til de to mindsten for de faldne danskere, som er rejst for dem på hver sin side af Rønshovedvej i udkanten af byen. Og som Kristian Lindhardt antyder, gør det indtryk. Også hos den 30-årige premierløjtnant Skøtt, der er delingsfører i 1. Kompagni og har en bachelor i teologi med i bagagen.

- Det er jo essensen af officersgerningen, når man konkret skal overveje, hvordan man vil føre sine soldater i kamp: 'Nu får du den her pløjemark at træffe beslutninger ud fra'. Når det så er i det område, hvor der reelt fandt kampe sted i 1940, giver det et vigtigt historisk perspektiv på officersgerningen i sammenspil med de taktiske overvejelser. Vi står på et sted, hvor danske soldater har mistet livet - det minder én om soldaterhervets yderste konsekvens, og det rører da én, siger Skøtt og tilføjer:

- Men det er kun sundt at kende vores historie - og jeg ser det som en vigtig opgave selv at være med til at videreformidle historien. Det er vigtigt for korpsånden og en vigtig opgave som officer. Det er en del af vores metier.

II Livgarden har en ambition om at gennemføre en lignende tur i 2026 - formentlig til Berlin med hovedfokus på forsvarskampene i 1945. ■

FAKTA OM SLAGMARKSREJSEN 2025:

Dag 1: Kampene om Amalienborg den 9. april.
Afrejse til Haderslev Kaserne.

Dag 2: Kampene i Sønderjylland.
Fokus: Kampene ved Hokkerup, Lundtoftebjerg og Bredevad.
Besøg i Mindestuen samt krans-nedlæggelse i Søgaardlejren.
Besøg ved Mindelunden i Bredevad.
Besøg på Flyvestation Skrydstrup m. bl.a. F-35 take-off.

Dag 3: Kampene ved Haderslev.
Fokus: De lokale kampe i og omkring Haderslev. Hjemrejse.

Der deltog 13 officerer, 4 befalingsmænd, 1 korporal og 1 overkonstabel i slagmarksrejsen.



Får du alle fordelene med?

Som medlem af HOD har du mange fordele. Vores samarbejde med Tryg er bare én af dem.

Hos Tryg får du som medlem af HOD:

- Døgnåben rådgivning om identitetstyveri og sikkerhed online.
- Adgang til anonym rådgivningslinje med sygeplejersker, socialrådgivere og psykologer som et tilvalg til din indboforsikring.
- Rabat på en række forsikringer

Er du kadet, kan du få en særlig studieforsikringspakke til indbo, rejser og ulykker.

Se tryg.dk/partner/hod, eller ring 70 33 25 25.



Det handler om at være



TYSKLAND TRÆDER I KARAKTER



Friedrich Merz har i sit halve år som kansler befæstet landets rolle som sikkerhedspolitisk nøgleaktør. Det vurderer EU- og Tysklands-ekspert Lykke Friis. Men resultaterne ude i verden er opnået med store hjemlige problemer og en handlingslammet Forbundsdag som bagtæppe. For nylig lykkedes det dog at nå til enighed om en lov om militærtjeneste.

TEKST NIELS-BIRGER DANIELSEN
FOTO SARASKYTTE

AFTALEN MED LYKKE FRIIS KOM I KALENDEREN UNDER DEN 11. NOVEMBER.

Det viste sig at være forbundskansler Friedrich Merz' 70-års fødselsdag. For så vidt symbolsk, for regeringschefen var selve emnet for interviewet. Eller i hvert fald hans muligheder for at styrke det tyske lederskab i Europas oprustning og sikkerhedspolitik.

Lykke Friis, direktør for Tænketanken Europa, vurderer, at han har klaret opgaven fint, selv om hans indenrigspolitiske udfordringer er store. Han står som en af 'de tre store' i Europa - på linje med lederne for Storbritannien og Frankrig. TV-optagelser har vist Merz optræde myndigt og autoritativt over for USA's præsident, Donald Trump.

- Ingen tvivl om, at Friedrich Merz er en god Aussenkanzler (kansler over for omverdenen), selv om der er ting, der er gået mindre godt, uddyber Lykke Friis, ekspert i bl.a. ndt andet EU og Tyskland.

Under den forrige regering kritiserede Merz den socialdemokratiske kansler Olaf Scholz for ikke at levere de slagkraftige Taurus-missiler til Ukraine. Men han har heller ikke selv leveret dem siden sin tiltræden i maj som leder af koalitionsregeringen mellem de kristeligt-demokratiske unionspartier CDU/CSU og Socialdemokratiet.

- Merz har forklaret, at regeringen ikke vil diskutere detaljer om militære leverancer offentligt, og det er han foreløbig sluppet af sted med, bemærker Lykke Friis.

'Den stærke hestesko'

Professor Sten Rynning, Syddansk Universitet, skrev for nylig i tidsskriftet Ræson en kronik under overskriften 'Tyskland er Europas bedste håb'. Ifølge Rynning ligger svaret på, hvad Europa skal stille op mod Rusland, ikke i Paris eller London.

"Storbritannien og Frankrig evner ikke at beskytte Ukraine. (...) Håbet ligger snarere i, at lederne af en kreds af hårde lande på tværs af den gamle øst-vest-grænse - og ikke mindst Tyskland - kan finde

sammen for at skabe en strategisk konsensus om intern oprustning og engagement i øst. (...) Frankrig og Storbritannien er selvsikrevne deltagere. De nordiske lande og Holland ligeledes, ligesom de baltiske lande og Polen er det. Men centrum og tyngdepunktet vil være Tyskland. Beslutningerne om Europas sikkerhed vil blive truffet i denne kerne, ikke i EU."

Statsminister Mette Frederiksen betegnede i september i et interview med Berlingske denne landekreds omkransende Østersøen som en 'stærk hestesko'.

Tidehvervet

Ifølge Lykke Friis har de tyske regeringer uafbrudt arbejdet på at udfylde den rolle siden Ukraine-krigens udbrud den 24. februar 2022.

- Forbundskansler Olaf Scholz holdt sin Zeitenwende-tale den 27. februar 2022, lige efter invasionen. Alene det, at Forbundsdagen var indkaldt på en søndag, viste, at det her var noget særligt, erindrer hun.

- Jeg havde set det dagen før og ringede til TV2 om morgenen. Da jeg gik tur med min hund, tænkte jeg på, at dette ville rykke Europa.

Tyskland blev førende med våbenleverancer til Ukraine, og landet er den næststørste donor af militærhjælp til Ukraine efter USA.

- Danmark kom først senere med. Og afskaffelsen af det danske forsvarsforbehold i EU efter folkeafstemning ville ikke være sket, hvis ikke Tyskland havde taget sine skridt.

'...whatever it takes'

Retningen blev forstærket efter Forbundsdags-valget i februar 2025, der fandt sted midt i den internationale krise, der blev udløst af en række drastiske meldinger fra den nytiltrådte præsident Trump.

- På selve valgnatten den 23. februar erklærede Merz, at det vil være den største opgave at gøre Europa mere uafhængigt af USA. 'Whatever it takes', som han sagde senere. Han traf beslutningen om at

komme med meldingen efter at have været til stede på sikkerhedskonferencen i München ni dage tidligere, fremhæver Lykke Friis.

USA's vicepræsident, J.D. Vance, holdt en tale, der fremkaldte kraftige reaktioner fra ikke mindst Tyskland. Vance sagde, at den største fare for Europa var 'truslen indefra'. Han angreb den tyske regering for at se stort på demokratiet ved at nægte dialog med det højre-populistiske oppositionsparti *Alternative für Deutschland (AfD)*.

Som et afgørende tiltag fremhæver Lykke Friis lempelsen af den grundlovsbestemte såkaldte gældsbremse, det vil sige, et loft over det underskud, man må budgettere med på statsfinanserne. Udgifter til den tyske deltagelse i de europæiske NATO-landes oprustning blev fritaget fra gældsbremsen.

I september blev Nationalt Sikkerhedsråd etableret. Det består af de centrale ministre og er blevet placeret i Merz' eget ministerium, *Bundeskanzleramt*.

- Det er virkelig et skift - et tegn på, at man nu prioriterer sikkerhed væsentligt højere, siger Friis.

Meget bulder, små resultater

Mens Merz har klaret sig godt udadtil, har succesen som Innenkanzler været mindre.

- Der er reformer, der ikke er blevet til noget. Det har resulteret i en udbredt oplevelse af, at han lancerer sine ting med en masse ramasjang - og så sker der ikke noget. Det giver skuffelse, især i hans eget parti.

Den tyske samfundsøkonomi er dårlig. Landet er inde i den længste stagnation siden 1948. Stålintustrien og bilindustrien er i krise. Der er store mangler i infrastruktur og digitalisering.

- Sidst jeg var der, oplevede jeg en virkelig dårlig stemning - en angst for, hvor landet er på vej hen. Nogle vælgere rækker hånden op og spørger: Hvad med os? Lad os dog få en form for fred i Ukraine i stedet for den endeløse krig, beretter EU- og Tysklands-eksperten.

”
Merz har
forklaret, at
regeringen ikke
vil diskutere
detaljer om militære
leverancer offentligt,
og det er han
foreløbig sluppet
af sted med.

Lykke Friis, direktør for
Tænketanken Europa



Alle afventer delstatsvalg

AfD bliver ved med at gå frem i meningsmålingerne. Partiet står nu til ca. 25 pct. af stemmerne mod 20,8 pct. ved valget. Det er det samme som Merz’ CDU og det bayerske søsterparti CSU tilsammen.

Alle afventer valgene i otte delstater inden for de kommende ni måneder. Spørgsmålet er, om den såkaldte ’brandmur’ kan blive gennembrudt ved, at AfD får regeringsmagt.

- To af valgene er i henholdsvis Mecklenburg-Vorpommern og Sachsen-Anhalt i det gamle DDR. Tysk politik står derfor stille. Hvis Merz taber, vil det være en underminering af hans ledelse. Og en fremgang til AfD i for eksempel Baden-Württemberg vil styrke partiets stilling i det gamle Vesttyskland, hvor det ellers har stået svagt, vurderer Lykke Friis.

- Stagnation – økonomisk, men også politisk – kan blive konsekvensen.

Truslen fra højreekstremismen

Et skred i Friedrich Merz’ linje er et tegn på presset. Som nyvalgt CDU-formand i 2021 stillede han eksklusion i udsigt for medlemmer, der indledte samarbejde med AfD. Siden har han – på delstatsniveau – blødt op på det kategoriske forbud. Sidst i 2024 erklærede Merz kun at ville fremsætte forslag, som man vidste kunne blive vedtaget uden AfD-stemmer. Men i januar – under valgkampen – fik Merz gennemført en lov om skærpelse af grænse- og indvandringskontrol med AfD’s stemmer. Det skete efter et dødeligt knivoverfald begået af en indvandrer uden opholdstilladelse.

Grænsen går efter Lykke Friis’ opfattelse ved en egentlig koalition.

- Det ville være et dødslys til det tyske demokrati. Partiet overholder ikke de forfatningsmæssige præmisser.

Hun understreger, at hun ikke har nogen egen analyse ud over vurderingen fra Bundesamt für Verfassungsschutz, der kategoriserer AfD som mistænkt for at forfølge højreekstremistiske målsætninger.

Friis minder om de kupplaner af den såkaldte Reichsbürger-bevægelse, som blev afsløret i december 2022. Et Forbundsdays-medlem fra AfD

var blandt de 25 anholdte. Hun skulle have været justitsminister og havde til opgave at sørge for, at kupmagerne fik adgang til Forbundsdagen.

- Der er en fornemmelse af, at man har den sidste patron at skyde med for at få demokratiet til at fungere frem mod næste valg i 2029. Spørgsmålet er, om den politiske midte kan holde, betoner Lykke Friis.

- Men under alle omstændigheder tror jeg, at det er vigtigt at bruge krudtet på de nødvendige reformer i stedet for at forholde sig rigtig meget til AfD.

Hvad nu hvis?

I hvert fald er det en realistisk mulighed, at højre-populistiske eller højre-nationale partier om for eksempel tre år kan være kommet til magten – eller have fået afgørende del i den – i Tyskland, Storbritannien, Frankrig, Italien og Polen.

Ifølge Lykke Friis har man i så fald intet andet valg end at forholde sig nøgternt til det.

- Hvis for eksempel Marine le Pen bliver præsident i Frankrig, viser det sig måske – som i tilfældet Giorgia Meloni i Italien –, at hun ikke er så ekstrem som frygtet.

M.h.t. Tyskland har AfD allerede indflydelse – især på immigrationspolitikken.

- Merz har strammet linjen, og han har også nedtonet den høje tyske profil i miljøpolitikken. På delstatsniveau vil der være konkrete områder, hvor man kan mødes. For AfD’s kernevælgere kan det vigtigste være, om der kommer busser til deres område, om den forfaldne skole bliver renoveret, eller om der kommer nye arbejdspladser – det, der handler om det nære samfund.

Lykke Friis ser det som en styrke, at Friedrich Merz har prøvet at træffe beslutninger og tage initiativer, der rækker langt frem.

- Uanset hvad der sker, får AfD i hvert fald ikke absolut flertal. Skinnerne er lagt ud. Toget skal måske køre langsommere, men skinnerne bliver ikke revet op af den grund.

Den følsomme militærtjeneste

I november vedtog Forbundsdagen

”
Afskaffelsen af det danske forsvarsforbehold i EU efter folkeafstemning ville ikke være sket, hvis ikke Tyskland havde taget sine skridt.

Lykke Friis, direktør for Tænketanken Europa

indførelse af militærtjeneste. Forløbet er et eksempel på, at det parlamentariske liv ikke fungerer optimalt.

- Forsvarsminister Boris Pistorius kommer med et forslag. Derefter bliver parlamentarikerne fra de to regeringspartier enige om et kompromis. Hvorefter ministeren meddeler, at han fastholder sit oprindelige forslag, uddyber Lykke Friis.

- Spørgsmålet om værnepligt rører ved noget essentielt i det tyske samfund. Har man pligt til at forsvare sit land? Det bliver frivilligt, men hvad nu hvis der ikke er nok, der melder sig? Skal situationen så løses ved udskrivning eller lodtrækning? En talsmand for en ungdomsorganisation har sagt: ’I skal ikke tro, at vi vil forsvare landet, hvis I ikke vil sørge for f.eks. at rette op på skolebygninger, der er ved at falde sammen’.

Den nye lov indebærer, at alle 18-årige i løbet af 2026 får et brev. Mændene skal udfylde et spørgeskema, mens det for kvinderne er frivilligt. Fra 2027 bliver der holdt session.

I første omgang satser myndighederne på frivillighed. Der bliver ikke tale om almindelig værnepligt, kun om indkaldelse af det antal, der er behov for. Og ikke om lodtrækning.

Styrket Paris-Berlin-akse

Tysklands faste atlantiske kurs har tidligere medført afvisning af franske visioner om en europahær. Det har ændret sig på grund af faren for amerikansk afkobling.

- Den tysk-franske akse er blevet styrket. Frankrig og Tyskland vil købe mere forsvarsmateriel ind i fællesskab, og de er indstillet på fortsat at være en drivende duo i EU og det europæiske NATO. Spørgsmålet er så, hvor beslutningsdygtig præsident Macrons regering er i betragtning af de indenrigspolitiske vanskeligheder i Frankrig, bemærker Lykke Friis.

’Hesteskoen’ af NATO-kernelande står centralt i den tyske bevidsthed. De ser den som afgørende for, at de kan gøre noget i forhold til NB8 (Nordic-Baltic Eight) – et samarbejdsforum af de tre baltiske lande, de fire skandinaviske lande og Island.

Lykke Friis er selv med i den gruppe under Udenrigsministeriet, der arbejder med NB8. Organisationen arrangerer regelmæssigt møder mellem ministre og embedsmænd fra landene samt eksperter. I den forbindelse har Friis været i Ukraine to gange i år. En gang om året holder de otte landes stats- og udenrigsministre topmøde.

Illusionen, der forsvandt

Hun finder det interessant, at kansler Merz har en bredere tilgang end de 27 EU-landes kreds.

- Han siger, at vi skal skaffe dynamik ved at gå ud til andre lande og evt. tage spørgsmålet om udvidelse af EU op, især i relation til Ukraine.

Det fører Lykke Friis frem til en status i en nøddeskal på Tysklands stilling:

- Man har en række komponenter og er ved at vedtage ting, der kan sammenføje tiltagene til en helhed. Man har fået ændret sit mindset. Tyskerne har siden 1945 haft en pacifistisk grundindstilling, men nu lever de i et Europa, hvor grænser kan ændres ved hjælp af magt. Forestillingen om Wandel durch Handel (’forandring gennem handel’) er væk. Man ved, at man er nødt til at have andre instrumenter i værktøjskassen. ■



Lykke Friis

- Født 1969 i Lyngby
- Student fra Øregaards Gymnasium, Gentofte
- Fra 2019 direktør for Tænketanken Europa
- 2018-19: Tysklands-korrespondent for Berlingske Media
- 2006-09 og 2013-18: Prorektor, Københavns Universitet
- 2011-13: Folketingsmedlem (V), EU-ordfører
- 2009-11: Klima-, energi- og ligestillingsminister (V)
- 2003-06: Europapolitisk chef, Dansk Industri
- 1996-2002: Forsker (til sidst forskningschef), Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI)
- 1997: Ph.d. i statskundskab, Københavns Universitet
- 1993: Cand.scient.pol., Københavns Universitet

DEN PERFEKTE SPIONCHEF

Trine Engholm Michelsen tegner i sin biografi et billede af en ung reserveofficer, der var et naturtalent som illegal efterretningschef. Den er et vægtigt bidrag til Danmarks Anden Verdenskrigs-historie baseret på mange nye kilder. Den vellykkede udgivelse rummer dog en del småfejl.

TEKST NIELS-BIRGER DANIELSEN, JOURNALIST OG CAND. PHIL. I HISTORIE

BIOGRAFIEN KRIGENS MØRKESTE TIME HANDLER OM RESERVEOFFICEREN SVEND TRUELSEN (1915-97), en af de centrale skikkelser i Danmarks frihedskamp 1940-45. Alligevel er det først nu, der udkommer en biografi om ham – skrevet af forfatteren Trine Engholm Michelsen.

Hun beskriver blandt andet, hvordan Truelsen genetablerede en effektiv illegal efterretningstjeneste, efter at Hærens og Søværnets e-officerer havde måttet flygte til Sverige i forbindelse med den tyske erklæring af militær undtagelsestilstand den 29. august 1943.

Flugten udgjorde et centralt forløb i tv-dokumentaren 'Kodenavn: Storfyrstinden', der blev bragt på DR-TV først på året. Den bygger på Storfyrstinden, en biografi fra 2021 om efterretningskvinden Jutta Graae – også af Trine Engholm Michelsen.

Svend Truelsen måtte selv flygte til Storbritannien via Sverige i maj 1944. På grund af sine opsigtsvækkende resultater var han velkendt lige fra sin ankomst. Han fik en stilling som øverste repræsentant for de danske militære værnschefer hos Special

Operations Executive (SOE), der ledede alle vestallierede militæroperationer vedrørende Danmark. Og det var Truelsen, der i samarbejde med ledende Royal Air Force-officerer planlagde jagerbomber-angrebet på Gestapo-hovedkvarteret i Shellhuset i København den 21. marts 1945.

Finansieret af godsejere

Det er en markant biografi, Trine Engholm Michelsen har skrevet ud fra mængder af nyt materiale fra danske og britiske arkiver, private arkiver samt interviews. Det er lykkedes hende at få udleveret private breve fra Svend Truelsens efterkommere. Læseren får et helstøbt portræt, der også omfatter privatlivet.

Blandt interviewpersonerne er fhv. generalløjtnant Kjeld Hillingsø, der har skrevet et forord. Hillingsøes bidrag til bogen drejer sig om den grundregel, Svend Truelsens fulgte – nemlig at hans e-tjeneste skulle være rent dansk finansieret.

Hovedfinansieringskilden blev fire godsejere. En af dem var kammerherre Gregers Juel til Juelsberg ved Nyborg. Han var Hillingsøes svigerfar.

Godsejerfamiliens rolle er et hidtil upåagtet moment i den illegale e-tjenestes historie, der bliver foldet ud i bogen.

Et diplomatisk væsen

Svend Truelsen begyndte som værnepligtig i Den kongelige Livgarde i 1934 og vandt hurtigt sine overordnede bevågenhed – både på grund af sine soldatermæssige færdigheder og en udpræget sans for diplomati.

Som løjtnant af reserven fungerede han i en periode som adjutant for Hærens generalstabschef, generalmajor Ebbe Gørtz. Derefter blev han tilknyttet Generalstabens Efterretningssektion. Det skete, sideløbende med at han blev ansat som sekretær i Landbrugsrådet.

Det var en velplaceret post i forhold til at skaffe militære efterretninger fra det nazistiske Tyskland. Landbrugsrådets topfolk var hyppigt på rejser i Tyskland, og Truelsen var ofte med.

Da Danmark blev besat den 9. april 1940, fik han besked på ikke at vise sig mere hos generalstabten. Han skulle være klar til at overtage ledel-

sen, hvis e-officererne blev afsløret, og måtte derfor ikke kompromittere sig.

Efterretningscentralen

Da Svend Truelsen i efteråret 1943 overtog ansvaret for e-tjenesten, var han personalechef i Landbrugsrådets kødkontrol. Det store antal ansatte gjorde Axelborg til et perfekt sted til diskrete møder.

Svend Truelsen kunne under rejser få mange værdifulde oplysninger, uden at kilderne opdagede det. Ingen undrede sig f.eks. over, at Landbrugsrådets medarbejder udspurgte en landboforeningsformand om lokale forhold – også i relation til tyskerne.

Truelsens organisation fik direkte radiokontakt med England. Han havde derfor et præcist billede af, hvilke oplysninger briterne ønskede. Det var først og fremmest minutiøse informationer om tysk militær i Danmark.

Derfor brugte Svend Truelsen unge officerer som cykelagenter i Vestjylland, hvor tyskerne forberedte sig på en invasion. To af de cyklende officerer var Erik Fournais og Otto K. Lind, der senere i karrieren blev henholdsvis chef for Forsvarets Efterretnings-tjeneste og forsvarschef.

På kant med hærledelsen

Svend Truelsens forbløffende succes bragte ham i et modsætningsforhold til den illegale hærledelse. Han mente ubetinget, at man skulle arbejde aktivt for Danmarks befrielse ved at støtte de allieredes sag.

De øverste officerer så anderledes på det. De handlede i forståelse med de socialdemokratiske topfolk, der var uden embeder, men stadig dem, der trak i trådene. De var bekymrede for, hvad der kunne ske ved en tysk kapitulation, og prioriterede at få rådighed over loyale væbnede styrker.

Kaptajn Svend Schjødt-Eriksen, den stærke mand i den illegale hærledelse, ønskede, at Truelsen skulle overvåge kommunistisk prægede



KORT OM BOGEN

Forfatter: Trine Engholm Michelsen

Titel: Den mørkeste time – han gik sin egen vej for Danmark

Forlag: People's

Sider: 383

Indbundet, rigt illustreret

Er udkommet

”

Det er en markant biografi, Trine Engholm Michelsen har skrevet ud fra mængder af nyt materiale fra danske og britiske arkiver, private arkiver samt interviews. Det er lykkedes hende at få udleveret private breve fra Svend Truelsens efterkommere. Læseren får et helstøbt portræt, der også omfatter privatlivet.

modstandsmiljøer. Han mente, at al den probritiske aktivitet var en fare. For Schjødt-Eriksen var hovedformålet at bringe Hæren intakt gennem besættelsestiden. Truelsen afviste. Han tog det usædvanlige skridt – som premierløjtnant – at insistere på at få et møde med generalløjtnant Gørtz. Det fik han, og det gav ham lejlighed til at trække på den goodwill, han havde, i kraft af at han som ung løjtnant havde været chefens værdsatte adjutant. Ebbe Gørtz accepterede, at Truelsen og hans organisation videreførte arbejdet for briterne.

Solid dokumentation

Trine Michelsen skriver i et godt sprog, og bogen er spændende og veldokumenteret. Til hvert kapitel har forfatteren skrevet et detaljeret dokumentarisk essay.

Det fornægter sig ikke, at hun har kundskaber fra en fortid som mangeårig analytiker ved Forsvarets Efterretningstjeneste. Det skinner igennem, når hun beskriver e-tjenestens virkemåde.

Biografien stopper ikke i 1945. Der er fyldige kapitler om Svend Truel-

sens efterkrigsliv som succesrig advokat og bl.a. også nogle få år som efterretningsagent for CIA.

Unøjagtigheder og fejl

Sproget er indbydende og ubundet, men i en del tilfælde er der utilstrækkelig præcision eller småfejl. Nedenstående er blot eksempler:

Side 131: "Det var vanvittigt irriterende for Truelsén, at Muus havde bemægtiget sig Lorens Duus Hansen." Det drejer sig om, at chefen for SOE i Danmark var ene om at have direkte radiokontakt med London gennem radioingeniør Duus Hansen. Det havde Muus haft, et halvt år før Truelsén etablerede sin organisation. Muus kan derfor ikke have 'bemægtiget sig' noget. Han vægrede sig ved at dele sin eksklusive kontakt.

Side 89: "Buhl holdt flere møder med Gørtz på Hotel Marienlyst." Nej, fhv. statsminister Vilhelm Buhl kom ikke på hotellet, hvor hærchef Ebbe Gørtz var interneret. Gørtz fik udgangstilladelse til at holde hemmelige møder med bl.a. Buhl i en privatbolig i Helsingør.

Side 110: "I efteråret 1943 var tyskerne endnu ikke på retræte, og når man bad politimestrene være med til

at spionere blev de bange." Tyskerne var på retræte i efteråret 1943; de vestallierede gik for eksempel i land på Den italienske Halvø i september.

Side 124: Kaptajn F.B. Larsen (senere generalmajor og chef for Østre Landsdelskommando) var Truelséns efterfølger som illegal e-chef. Han bliver konsekvent omtalt som 'Frans Bussenius Larsen'. Hans fornavn var Flemming.

Vedrørende luftangrebet på Shellhuset i 1945 oplyses det på side 208, at togtet fra flyvebasen Fersfield ved Norwich til København og retur var på 1800 km, mens det på side 295 bliver til 1200 km. Et google-opslag viser en afstand mellem Norwich og København på ca. 810 km, så bud nr. 1 er tættest på.

I øvrigt er det en flot bog med mange ikke tidligere offentliggjorte fotos, og der er minimalt med sproglige fejl. Biografien kan anbefales som et veldokumenteret og læseværdigt værk, som fremtidig forskning nok skal komme til at trække på. ■

TRINE E. MICHELSEN

Fra 2022 selvstændig forfatter

2011-19: Analytiker, Forsvarets Efterretningstjeneste

2005-08: Analytiker, Politiets Efterretningstjeneste

2000-04: Forsker, Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS)

2000: Ph.d. i europæisk historie, Københavns Universitet

1988-98: Studieophold på hhv. University of Kent, Université Paris Cité og Université libre de Bruxelles

1984: Student fra Sorø Akademi.

MANGLENDE HONORERING FOR GEFION-VAGTER

HOD BLEV KONTAKTET AF 2 MEDLEMMER, som var ansat på korttidskontrakt for at fungere som ledere af Gefion-vagten. Arbejdsgiver valgte at opsigte begge medarbejdere, da arbejdets karakter havde ændret sig, og i partshøringsskrivelsen gjorde arbejdsgiver opmærksom på, at begge ansatte igennem længere tid havde arbejdet med opgaver på lavere niveau, herunder borgernær kontakt på grænserne.

MEDLEMMERNE OPLYSTE efterfølgende, at det var korrekt, at de siden 2022 reelt

havde været indsat som vagtpersonale ved grænserne.

EFTER KONTROL AF VAGTLISTERNE kunne det konstateres, at de havde haft vagter, men at de ikke var blevet honoreret jf. aftale om "Tillæg angående GEFION", hvor officerer, som bliver sat til opgaven som vagt/kontrol ved grænserne, skal have et tillæg pr. 14 dag på 2.505 kroner (nutidskroner). HOD har begæret forhandling, og sagen pågår stadig.

Konsulent Steen Gøtsche

OFFICEREN

Nr. 6/2025, 34. årgang
ISSN: 2445-5326
Fagbladet Officeren er udgivet af Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD)
Borupvang 2B, 2. tv
DK-2750 Ballerup
Tlf. +45 3315 0233
Fax: +45 3314 4626
www.hod.dk
Facebook: Hovedorganisationen af Officerer i Danmark

Ansvarshavende redaktør:
Oberstløjtnant Niels Tønning
+45 2237 3966
niels@hod.dk

Redaktør:
Pressechef Vickie Lind
+45 5159 0742
vickie@hod.dk

Grafisk design:
ThinkCreative

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer:
Ocean Design ApS
Dragstrupvej 12, Dragstrup
3250 Gilleleje
Annoncechef Casper Aistrup
cha@oceanmedia.dk
+45 3154 0300

Annoncepriser:
1/1 side: kr. 9.450
1/2 side: kr. 5.850
1/4 side: kr. 3.500
1/8 side: kr. 2.350
Priserne er inkl. 4 farver.

Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, der strider mod bladets tone og ånd.

Deadline for indlæg og annoncer:
Blad nr. 1/2026: 12. januar
Som udkommer: 13. februar
Blad nr. 2/2026: 9. marts
Som udkommer: 17. april
Blad nr. 3/2026: 11. maj
Som udkommer: 12. juni

Abonnement: 828,- kr. pr. år.

Redaktion afsluttet den 9. december 2025.



Kontrolleret oplag: 5.185.255



Fagbladet Officeren er via trykkeriet Jørn Thomsen Elbo A/S certificeret efter følgende internationale standarder: ISO 14001 miljøcertificering, ISO 9001 kvalitetscertificering, FSC-certificering og SvaneMærket. Magasinet er trykt på miljørigtigt papir med vegetabiliske farver.

Advokater med lang baggrund i Forsvaret, giver 20% rabat på advokatrådgivning til private

Vi har indgået aftale med HOD om medlemsrabat på advokatrådgivning.

Du kan således med fordel få berigtiget din bolighandel, styr på dine ansættelsesrettigheder, udarbejdet testamente eller ægtepagt, blive rådgivet om papirløst samliv, børn og samvær eller opløsning af parforhold – med andre ord, alt hvad du har brug for som privatperson.

Ring på tlf. 46 30 46 90 og hør om dine muligheder eller send os en mail på info@bakertillylegal.dk



Claus Rehl, Advokat (H) PLR



Nicholas Ø. Keller, Advokat (L) GHR



Korskilelund 6
2670 Greve

Rehl@bakertillylegal.dk

eller

Poul Bundgaards Vej 1E
2500 Valby

info@bakertillylegal.dk

(+45) 46 30 46 90



10

- I en T-17 er det nemt at gøre tingene præcist på en ens måde. Flyet reagerer superpræcist - det er til at stole på. Og det er vigtigt, når vi bruger flyet til at udvælge Forsvarets kommende piloter.

SER, major

Læs: T-17 50 år